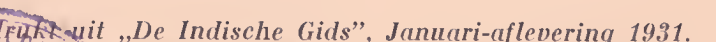
Overdruk uit „De Indische Gids".

Overgedrukt uit „De Indische Gids", Januari-aflevering 1931.

Urbina — Miranda.

Een bladzijde uit de geschiedenis van het eiland Aruba

DOOR

Mr. B. DE GAAY FORTMAN.

Wel heeft men zich uitgesloofd kort na den 8sten Juni 1929, toen er belangstelling voor Curaçao was, uit de geschiedenis van het eiland vroegere aan- en overvallen na te vertellen, en daarbij moest vooral de inbezitneming van het eiland op den nieuwjaarsdag van 1807 het ontgelden. Ik zeg: navertellen, want beter en gedocumenteerder dan Euwens uit de tot zijn beschikking staande bronnen in den eersten jaargang van *De West-Indische Gids* de geschiedenis dezer gebeurtenis beschreef, is het nu door niemand gedaan. En toch — wie nog eens behoefte gevoelt, om haar te behandelen, verzuime niet op het Rijksarchief te 's Gravenhage uit de archivalia van den *Raad der Amerikaansche koloniën* te raadplegen No. 179 „Brieven van Curaçao aan den Amerikaanschen raad 1801—1807", voor een groot deel handelende over dezen Engelschen overval en wat daaraan voorafging. Ik zeg ook: ontgelden, want Urbina's overval gaf, bij gebreke van andere punten van overeenstemming en vergelijking dan het verrassende, geen aanleiding om juist dien aanslag van 1 Januari 1807 telkens weer — ik las ervan in drie tijdschriften en heb een vierde voor het verhaal weten te behoeden — te herhalen. Integendeel, er waren belangrijke en beslissende verschilpunten tusschen beide gebeurtenissen: met Engeland, volkenrechtelijk ons gelijke, waren wij destijds in oorlog, Urbina's internationaalrechtelijke toestand was en is nog van dien aard, dat hij met de zijnen in dien zin niet als een vijandelijke macht kan beschouwd worden; Engelands aanval kwam rechtstreeks van buiten en ontving geen steun van het eiland zelf, Urbina was tersluiks binnengekomen en deed zijn overval op het fort van binnen uit met op het eiland werkzame

Venezolanen; Engeland eindelijk kwam met drie welbewapende en welbemande oorlogsschepen, Urbina deed zijn eersten aanval met 40 of 50 slechtbewapende handlangers.

Toch is er in de geschiedenis der kolonie Curaçao een gebeurtenis te vermelden, die op het hoofdpunt, aanval van een Venezolaanschen rebel, met Urbina's wandaad op één lijn te stellen is. Het feit is ook niet onvermeld gebleven. Ds. G. B. Bosch verhaalt ervan in zijn *Reizen in West-Indië* enz., wanneer hij het verdwijnen der geiten of kabrieten op Aruba verklaart, en dit mede wijt aan Miranda's manschappen, die onder hun onverschrokken generaal tot tweemaal toe in 1806 het eiland bezet hielden. Bosch heeft de mededeelingen, die hij van ooggetuigen kreeg, met zijn fantasie verrijkt, gelijk hij placht te doen. Men kan het ware van het verzonnene daarin onderscheiden, wanneer men deze gebeurtenis uit de bronnen nagaat. Deze bronnen zijn in de eerste plaats het dagboek of journaal van den toenmaligen gouverneur van Curaçao en onderhoorige eilanden Aruba en Bonaire, Changuion, en de bijlagen daarvan, bestaande in ingekomen en uitgaande brieven, de notulen van den raad van politie; voorts nog eenige archivalia, mede in het Rijksarchief aanwezig, beschreven in het oud-archief van Curaçao, en in dat van den raad der Amerikaansche koloniën. Ten slotte treft men enkele merkwaardige stukken aan in het archief van den generaal Miranda, waarvan in 1927 de beschrijving verschenen is. Aan de hand dezer bronnen wil ik trachten deze gebeurtenis te schetsen, dankbaar gebruik makende van de bijzonderheden, die de reeds genoemde Curaçaosche geschiedvorscher mij uit zijn aanteekeningen ter beschikking stelde.

Jean Pierre Changuion was sinds 1804 gouverneur van Curaçao en onderhoorigheden, in dienst van de Bataafsche republiek en ook nog even van het koninkrijk Holland, vóór hij op den eersten dag van 1807 het eiland aan den Engelschen admiraal Brisbane overgaf. Engeland, met Frankrijk in oorlog, liet Frankrijks bondgenoot ook in de Caraïbische zee niet met rust. In het eerste jaar van zijn bestuur had Changuion een Engelsche blokkade meegemaakt; herhaalde opeischingen door Engelsche scheepsbevelhebbers had hij afgewezen, en in 1805 was het vooral aan het beleid van den lateren Venezolaanschen vrijheidsheld Brion te danken geweest, dat de gelande Engelschen onder Murray tot wijken waren gebracht.

Kesler heeft in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 5 Augustus 1929 de levensloop van Francisco de Miranda

geschetst. Geboren te Caracas in 1750, diende hij in het Spaansche koloniale leger, maar al spoedig trad hij in Franschen dienst, en in 1793 zien wij hem in ons land bij de troepen, die Maastricht belegerden. Men laat den eigenlijken vrijheidsoorlog der Spaansche koloniën in het noorden van Zuid-Amerika in den regel eerst beginnen, toen Miranda zijn laatste levensjaren in den Spaanschen kerker te Cadix sleet, en Bolivar is de groote vrijheidsheld, maar Miranda, met dezelfde idealen bezield, was zijn groote voorlooper. Aan verscheidene Europeesche hoven zocht hij steun voor zijn plannen, en van Engelsche zijde heeft hij die daadwerkelijk genoten.

Vonden de Engelschen in dezen tijd op Curaçao, gelijk gezegd, telkens weer krachtigen tegenstand onder leiding van een gouverneur, die blijkbaar stellig besloten was, den vijand maar niet voetstoots gewonnen spel te geven, Aruba en Bonaire lagen onbeschermd. Changuion kon ook zijn oorlogsschepen, het fregat „Kenau Hasselaar" onder bevel van den commandant van 's lands navale macht in de haven van Curaçao C. G. Evertz, de korvet „Suriname" onder den kapitein Van Nes en 's lands schoener de „Vliegende Visch" onder den kap. lt. I. Sloterdijk, die slecht bemand waren bovendien, niet missen zonder Curaçao te ontblooten en zich de middelen te benemen, om althans de „territoriale" wateren zooveel mogelijk vrij te houden van de kapers der oorlogvoerenden. Een tijd lang speelden de Engelschen in 1805 op Aruba volkomen den baas. Zij vervingen den gezaghebber Joh. Craneveldt door den ontvanger Bruin Govertz Quant, die op verzoek der ingezetenen door Changuion als provisioneele commandeur werd gehandhaafd, toen Van Nes met zijn korvet, geholpen door Brion, het eiland onder het Nederlandsche gezag had teruggebracht. Quant moest het maar verder zien te klaren met zijn vice-commandeur Nicolaas Croesz, den kapitein en den luitenant der Indianen, Izak Geerman en Nicolaas Tromp, en vier „ruyters". In December kwamen de Engelschen af en toe terug met oorlogsschepen of kapers, maar al bepaalden zij zich dan tot het innemen van water en versche provisiën. Quant was niet op zijn gemak. „Zijn Excellentie kunt naargaan", schreef hij den 10den Januari 1806 aan Changuion, „hoe ik mijn thans alhier moet bevinde, dat met de allergeringste macht van den vijand, die hier aankomt, ik met mijne arme families naar het boss moet begeeven als geen de minste maght van defentie hebbende".

Den volgenden dag begon het al.

Een Engelsche golet kwam in de Paardenbaai ten anker,

zette een boot uit, die eenige lieden aan wal bracht, welke op Quants woning de Engelsche vlag heschen. De commandeur liet door den kapitein der Indianen met zes man den vlaggestok kappen, waardoor een gevecht ontstond, waarbij over en weer gewonden vielen, maar de Engelschen moesten wijken. Wat Quant bezield heeft, is moeilijk te beseffen, want dadelijk schreef hij aan den gouverneur, dat, wanneer de Engelschen mochten terugkomen, hij het land zou ruimen. En de Engelschen kwamen terug, vier dagen later, en zetten 150 gewapende mannen aan wal. Alles vluchtte naar het bosch behalve zekere Poulus Poppe, wien het met moeite gelukte van den Engelschen commandant genade voor het eiland te krijgen. Alleen het huis van Quant aan de baai werd gedemolieerd. Het „staetehuis" werd slechts gespaard op voorwaarde, dat Quant daar geen voet zou mogen zetten. Joseph Franke, een der ruiters, werd door de Engelschen, die 24 muilen en 9 koebeesten van het gouvernement opgeëischt hadden, bij hun vertrek na twee dagen op voordracht der ingezetenen tot kapitein der Indianen benoemd. Het afscheidswoord van den Engelschen kapitein was, dat hij naar Jamaica ging maar zou terugkomen; vond hij dan Quant weer in 's lands dienst, dan zou het geheele eiland te vuur en te zwaard verwoest worden. Vandaar Franke's verzoek aan Changuion, om een nieuwen commandeur te benoemen voor Quant, die getracht had „om Land en Volck te verdoen en om te brengen". Een poging van Quants vrouw om het „staetehuis" te gaan bewonen werd krachtdadig belet.

Quant was naar Coro gevlucht. Changuion had meer leelijks van hem gehoord, o.a. dat hij zou gezegd hebben: „de verdoemde dondersche Changuion, wat denkt hij? Hij is gouverneur te Curaçao; daar kan hij doen wat hij wil, en ik ben chef en commandant te Aruba; indien hij mijn krijgt, dan zal hij mijn ophangen, en als ik hem krijg, dan zal ik hem ophangen!" Verder was hij slap en liet de Indianen veel geiten stelen volgens Van der Biest, hun vorigen kapitein, die als zoodanig hersteld werd. De commandeur werd ontslagen, en de gouverneur had een geschikten opvolger bij de hand in Samuel Bartholomeus van den Broek, die al 30 jaar op Curaçao was, eerst in militairen dienst. Als commissaris werd hij voorloopig naar Aruba gezonden. Toen Van den Broek daar kwam, trof hij er Quant, die onmiddellijk door hem naar Curaçao gestuurd werd, waar Changuion ook nog een kleine geldelijke rekening van eenige honderden pesos met hem te vereffenen had.

27 Maart 1806 kreeg de gouverneur van Curaçao van den

Spaanschen commandant van Caracas Manuel de Guevara Vasconzelos een waarschuwing, om voor den verrader Miranda op zijn hoede te zijn. Drieduizend goed betaalde mulatten zou Miranda in zijn dienst hebben, ongerekend de in New York geworven huurlingen; Engeland en de Vereenigde Staten zouden hem steunen. Changuion had er al van gehoord. Op Curaçao wist men te vertellen, dat Miranda zes weken geleden met een schip „Leander" van den New Yorkschen koopman Ogden die stad verlaten had, en sedert ter hoogte van St. Kruis, het Deensche eiland, gezien was. Ook van een voorgenomen aanval op Curaçao wist de gouverneur al iets. Maar die zou zeker niet gelukken. Geweren en kruit had Changuion door inkoopen in den laatsten tijd genoeg; zelfs bood hij Vasconzelos aan, hem van dat goedje te leveren uit een schip, dat juist in de haven van Curaçao lag. Ferrand, de Fransche commandant op St. Domingo, waar volgens een ander bericht Miranda versterking zou krijgen van den neger-rebel Dessalines, liet ook al zijn waarschuwende stem hooren.

Miranda kwam niet op Curaçao, maar op Aruba, echter niet dan nadat hij zijn eersten aanval op de kust van Venezuela had gedaan. Daar had de militaire commandant intusschen zijn maatregelen kunnen nemen en Miranda werd verslagen bij Ocumare. De geschiedschrijvers verhalen, dat Miranda toen naar Trinidad en Barbados gegaan is, om Engelsche hulp te halen, en dit is ook zoo, maar tusschen Ocumare en Trinidad ligt zijn eerste bezoek aan Aruba.

Van den Broek, die al die dagen niet veel op zijn eiland te vertellen had, heeft van het gebeurde verslag gedaan aan Changuion. Dit verslag komt hierop neer.

10 April was voor de Paardenbaai een Noord-Amerikaansche korvet „Leander" geankerd met twee Noord-Amerikaansche goletten. De korvet, gecommandeerd door kapitein Luures, voerde 20 twaalfponders. Den volgenden dag was een sloep van de corvet aan den wal gekomen met Miranda aan boord. Op diens vraag, of er geen opperhoofd of commandeur was, had Van den Broek zich weer een dag later aangemeld en van Miranda te hooren gekregen, dat deze zich verplicht zag, de in de baai liggende vaartuigen in arrest te houden en, hun zeilen mee te nemen naar de Spaansche kust; over acht dagen zou hij die dan terug zenden. Later veranderde Miranda van plan, liet alle schippers bij zich komen, en beval hun niet eerder zee te kiezen dan acht dagen na zijn vertrek, „en zo wie ter contrarie bevonde wierd, die zoude ongelukkig wezen". Alleen Francisco Bonami van de Deensche golet „Neutrality", die met een

lading van 90 muilezels, van de overkust gekomen, in de baai geankerd lag, mocht 24 uur na Miranda vertrekken. De volgende dagen werden benut met excercities van 40 tot 50 man in de koraal van Quant. Miranda logeerde bij zekeren „monsieur Solognier", en ontbood daar Van den Broek nog eens, die toen van hem een in het Fransch gestelde order kreeg, waarin het embargo op de schepen werd vastgelegd.

Deze „orden de embargo dada en Aruba" is te vinden in het archief van Miranda en luidt aldus:

„Monsieur le Commissaire Van der Brook, est requis, par cet ordre, de tenir main forte à l'execution de l'agrement fait en sa presence par les Capitaines des Batiments ci-dessous mentionnés, de ne pas quitter ce Port que huit jours depuis la date de cet ordre, excepté la Goëlette *Neutralité*, qui pourra le faire dans les 24 Heures après. Le tout sous sa responsabilité, et sous celles des Capitaines, qui ont donnés leurs Promesses de tenir à cette restriction.

Un Batiment armé sera envoyé ici, dans l'espace de huit jours, qui examinera la ponctualité avec laquelle les Capitaines auront remplis cette stipulation.

Faite à Aruba ce 15 Avril 1806

N.B. Tous les Canots appartenants à cette Ile sont sujets à la propre restriction de ne pas sortir d'Aruba dans 8 jours sous les mêmes peines et responsabilité.

Jacobus A. Arends	2 Batiments
Alexander Schreuder	Henriquez
Johs. Ricardo	
Galaber	
Philip Cuba	Puget
Juan Suares	
Pieter Vrolyk	
Juan Passe	Ballena"

Den 16den April vertrok de corvet met de twee goletten — volgens zeggen: naar La Guayra — en bovendien de Engelsche golet „Eggo", kapitein John Philips, die bijna drie weken, van Jamaica gekomen, in de baai gelegen had.

Het schip, dat komen moest, om te onderzoeken, of Miranda's order was nagekomen, is niet verschenen. Het zal ook wel alleen een dreigement geweest zijn. En men mag aannemen,

dat het dienst gedaan heeft. Van den Broek zelf althans kwam eerst den 25sten aan Changuion het gebeurde verhalen.

De gouverneur van Curaçao verwachtte, zooals hij aan zijn ambtgenoot te Caracas schreef, niet anders dan dat de expeditie, drie schepen met twee- tot driehonderd slecht gedisciplineerde manschappen, wel in rook zou opgaan. Vaszonzelos was er niet zoo gerust op. Zijn schepen gingen er op uit en mochten erin slagen Miranda twee goletten afhandig te maken. Hij was dus in de buurt gebleven. Zelfs heeft de „Leander" met den generaal aan boord nog drie dagen, van 29 April tot 1 Mei 1806, op Bonaire vertoefd om water in te nemen. Toen Changuion het van Palm, den vice-commandeur, vernam, gevoelde hij er toch wel iets voor, om met de Spanjaarden op zoek van den „zinneloozen verrader" te gaan, maar in zijn tekort aan schepen en bemanning was nog niet voorzien. De gouverneur bepaalde zich tot een brief aan den kapitein der Indianen op Aruba, die, tot Van den Broek zou zijn teruggekeerd, het bevel voerde op het eiland, met opdracht om, wanneer Miranda mocht terugkomen, te zeggen, dat hij orders van den gouverneur van Curaçao had, „om tegen alle aanmatiging van gezag, die men zig op Bataafsch territoir .... zou willen aanmatigen te *protesteeren*". Eerst zou moeten getracht worden, Miranda tot vertrek te bewegen, en, als dat niet gelukte, moest men hem niets toestaan dan onder herhaald protest, en hem geen assistentie verleenen, dan alleen wanneer hij dreigde, en er vrees bestond, dat hij zijn bedreigingen zou uitvoeren, ook dan natuurlijk weer onder protest. Palm van Bonaire kreeg een gelijke instructie.

Intusschen hield de gouverneur van Venezuela niet op met brief op brief te sturen. Tot ontstemming van Changuion geloofde hij allerlei geruchten; o.a. dat Miranda zou getracht hebben op Aruba 100 man aan te werven, en 30 April alweer op dat eiland was geweest. Zelfs zond Vasconzelos twee brigantijnen daarheen, om Miranda aan te vallen, en telkens weer vroeg hij hulp van de „Suriname". Behalve de reeds genoemde redenen had Changuion er nog een, om dit verzoek bij vernieuwing te weigeren, n.l. dat hij zelf op zijn hoede diende te zijn voor een Engelschen overval. Wel vond hij in de expeditie der Spaansche schepen aanleiding, den kapitein der Indianen op Aruba aan te schrijven, om de Spaansche koningsvaartuigen desverlangd hulp te verleenen, als deze met Miranda mochten slaags raken, en daaraan, mits tegen contante betaling, water, beestialen enz. te leveren.

Echter — niet Miranda, die 28 April nog in een gevecht met

de Spaansche brik „L'Argode" gewikkeld was — kwam vooreerst terug, maar de Engelschen herhaalden voor de zooveelste maal hun bezoek, en bleven met verschillende schepen te zamen een twaalftal dagen in Mei 1806 op Aruba, in welken tijd zij herhaaldelijk hoornbeesten voor eigen gebruik opeischten. Op het eerste bericht wachtte Changuion niet lang meer met Van den Broek als provisioneel commandeur aan te stellen. Reden daartoe was ook, dat Joseph Franke den gouverneur geschreven had, dat de Engelschen, die hen bij hun vertrek aangesteld hadden, Van der Biest niet als drager van het gezag hadden willen erkennen, en de Engelsche kapitein Smith verklaard had, niet te begrijpen, dat Changuion „over Aruba gedisponeert had, vermits het Eiland met alle deszelfs beestialen aan Capt. Dacres toebehoorende was". Bij deze gelegenheid hadden de Engelschen het huis van Quant afgebroken. 8 Juni kwam Van den Broek op Aruba. Gelukkig bleef het na dit laatste bezoek van de Engelschen eenigen tijd rustig.

Miranda was op Barbados. In zijn archief is een brief van 25 Juni 1806, op Trinidad geschreven, geïnventariseeerd als „Lettre du G(eneral) M(iranda) au Gouvr. de Curaçao", die echter blijkbaar gericht is aan een Engelschen minister. Miranda's secretaris Nicholas Vansittart schrijft daarin, dat de generaal met de zijnen den 20sten Barbados verlaten heeft en den 23sten op Trinidad aangekomen is; hij roemt de medewerking van Cochrane, den gouverneur van Barbados, en van Hislop, den gouverneur van Trinidad, en schrijft, dat hij met een veertien dagen een goeden uitslag op zijn onderneming verwacht. In een naschrift van 5 Juli wordt nog de komst der Franschen op Martinique meegedeeld, waardoor Miranda's positie gevaarlijk was geworden, maar vijf dagen later zijn de Franschen naar Havana vertrokken, en Miranda besluit den 12den Juli uit te zeilen.

Op Curaçao was het gerucht van Miranda's verblijf op Barbados doorgedrongen. Met 7000 man, zoo werd daar verteld, zouden de Engelschen een nieuwe onderneming tegen de Spaansche kust steunen, en een reiziger van Jamaica verhaalde, dat men daar den hertog van Sussex verwachtte met 12000 man, ook al om steun te verleenen aan de nieuwe expeditie.

De waarschuwingen van Spaansche zijde aan Changuion herhaalden zich. Vasconzelos had gehoord, dat een Amerikaansch vaartuig met een gedeelte van de uitrusting van Miranda op Curaçao zou gekomen zijn. Den volgenden dag, 10 Augustus, beantwoordde de gouverneur dezen brief, en daarbij kon hij de eerste berichten over de jongste gebeurtenissen op het

schiereiland Paraguaná doorgeven. Deze en latere berichten kwamen neer op het volgende.

24 Juli eerst had Miranda met zijn schepen Barbados verlaten, en 2 Augustus was hij met twee fregatten, één brigantijn, één golet, zeven kleine bootjes en 300 man, opgeraapt volk en fortuinzoekers, meerendeels op Trinidad en Barbados geworven, te Vela geland, had stad en fort bezet, en was den 5den tegen Coro opgerukt, dat hij ook veroverd had. De commandant van die stad was met 350 man naar Rioseca getrokken, waar zijn leger allengs tot 1500 man aangroeide. Dadelijk na zijn landing had Miranda een proclamatie verspreid, waarin hij met een beroep op de Hollanders en Portugeezen, die zooveel jaren terug zich onafhankelijk van Spanje gemaakt hadden, zijn landgenooten opriep, het Spaansche juk af te werpen. Ofschoon gezegd werd, dat verscheidene Spanjaarden zich onder zijn vaandels geschaard hadden, was het Miranda niet gelukt, het vertrouwen van zijn landgenooten te winnen. Tevergeefs had hij in Coro, dat ondanks zijn welwillenden brief aan den raad dier stad door de inwoners verlaten was, gewacht of de bevolking niet zou terugkeeren. Den 8sten had Miranda de stad verlaten en was op La Vela teruggetrokken zonder den vijand te zien. Den 10den Augustus echter had de commandant van Coro zich met 2000 man op de heuvels, twee mijlen van La Vela vertoond, en Miranda, die twaalf krijgsgevangenen, veel dooden en gekwetsten had verloren, verslagen. Miranda was naar Aruba uitgeweken, volgens het zeggen, om versterking van Jamaica daar af te wachten.

Niet alleen van Spaansche zijden kreeg Changuion zijn inlichtingen. Den 26sten Augustus ging te Puerto Maria op Curaçao het hier thuisbehoorende schip „Margarita", komende van Aruba, voor anker. Aan boord was als passagier een zekere Wouters, die vertelde, dat een Spanjaard was meegekomen met een groot pakket brieven voor zekeren Henriques; later bleek, dat de koopman Henry Basden de geadresseerde was. De Spanjaard, Joseph Gomez, werd bij den gouverneur geroepen, en gelast de brieven af te geven. Ook ongevraagd zou hij dit wel gedaan hebben, zei hij, want wat was het geval? De eigenaar van het schip, waarmee Gomez gereisd had, was een koningsgezinde Spanjaard, die door den geheimen agent van den gouverneur van Caracas op Curaçao, Joseph Obediente, naar de kust gestuurd was, door de Engelschen was prijs gemaakt, maar zijn schip met een lap zeil teruggekregen had; daarna „had hij zig laten neemen door een der scheepen van Miranda en zig bij deeze geinsinueert", zoodat ook deze zijn

schip had vrij gegeven. De heele opzet was geweest, Miranda uit te hooren en dan den Spaanschen gouverneur in te lichten. Basden zond een gemachtigde om ter gouvernementssecretarie het pakket open te maken. Dit bleek afkomstig te zijn van zekeren Fitzwilliam. Deze laatste was eenige maanden tevoren op Curaçao geweest, komende van Engeland over Barbados en St. Thomas. Hij had op het eiland in fatsoenlijke kringen verkeerd, o.a. met Basden en zekeren Corser, maar bleek nu een spion van Miranda te zijn. De brief was 20 Augustus geschreven aan boord van Zijner Britsche Majesteits schip „Lilly", kapitein Campbel, en bevatte een opwekking van jonge Curaçaoenaars, om zich onder Miranda's vanen te scharen; de Engelsche schepen H.M.S. „Bacchante" en de schoener „Gipsy" hadden last, hen die wilden bij den overtocht te helpen. Behalve eenige proclamaties was bij den brief een drukwerk gevoegd *Carta dirigida a los Españoles Americanos por uno de sus compatriotes*, in 1801 te Londen gedrukt.

Gomez liet ook zien de proclamatie, die Miranda na zijn landing tot de bewoners van Aruba gericht had. Het stuk, in het Spaansch gesteld, bevindt zich in Miranda's archief; ds. Bosch heeft nog een exemplaar op Aruba gezien, en de bijlagen van het journaal van Changuion bevatten een afschrift. Hier volgt de vertaling.

PROCLAMATIE.

Inwoners van Aruba!

Nu de tijdsomstandigheden ons ertoe gebracht hebben, bezit te nemen van dit eiland, kunt gij verzekerd zijn, dat uw persoon, uw eigendom, uw rust veilig zijn en door ons zullen worden beschermd. Gehoorzaamt aan uw eigen wetten en eerbiedigt uw eigen overheden, in wier handen wij geheel het burgerlijk gezag laten, want wij hebben reeds ervaren, dat zij rechtschapen lieden zijn, en wij wenschen niet de minste verandering te brengen in het bestuur van dit land.

Gij kunt blijven voortgaan handel te drijven met het eiland Curaçao en met andere onzijdige landen, onder deze voorwaarde alleen, dat dit geen nadeel toebrengt aan de veiligheid van onze onderneming. Ons voornaamste doel is de onafhankelijkheid te bewerken van het vasteland van Columbia tot leniging van het lot der inwoners, en om een toevlucht te zijn voor het menschdom. Slechts zij, die handlangers en volgelingen zijn van een regeering van moordenaars zijn onze vijanden.

De gouverneur van Caracas, Vaszonzelos, en zijn rechters hebben een prijs van 50.000 pesos [1]) en andere eerbewijzen bij officieel besluit uitgeloofd voor hem, die een burger van het eigen land [2]) zal vermoorden, welke burger op eervolle wijze de rechten van zijn landgenooten verdedigt en de roem van zijn vaderland, zooals ook de Prins van Oranje in Holland, Washington in Amerika, Pelopidas en Dion in Griekenland gedaan hebben. Laten die schijnheiligen eens zeggen, welke goddelijke en menschelijke wetten hun de macht geven, om een dergelijken aanslag te plegen. En anders is het er hun alleen om te doen, de wreedheden en schanddaden te herhalen van een Philips II in Holland, waardoor voor altijd de naam van den hertog van Alva en van de natie, die hem gesteund heeft, is geschandvlekt.

In het hoofdkwartier op Aruba 19 Augustus 1806.

Miranda.

De gouvernementssecretaris Wenckelbach, die door Changuion tot verder onderzoek van een en ander gemachtigd was, hoorde nog meer. Een zekere Moses Aboab, van Aruba gekomen, wist te vertellen, dat het Miranda's plan zou zijn, om, wanneer hij versterking had ontvangen, eerst Curaçao aan te vallen en dit tot een depot ten behoeve van zijn onderneming te maken. 5 September kwam een officieele afgezant van Miranda, Simon Prince van Aruba. Hij had brieven meegekregen, maar de schipper, die hem had overgebracht, had, toen hij door een Spaansch schip gejaagd werd, deze brieven opgeëischt en te water gegooid. In Miranda's archief is de brief, die Prince voor Changuion bij zich moet gehad hebben, in afschrift aanwezig, gedagteekend 27 Augustus 1806. Daarin wordt gezegd, dat Prince voorstellen zal doen, voordeelig voor de tegenwoordige en toekomstige inwoners van Curaçao. Blijkbaar was het de bedoeling een verdrag te sluiten, waarbij aan Curaçao handelsvoordeelen zouden worden toegezegd, wanneer Columbia eens vrij zou zijn. Ook zonder dezen brief zou Prince zijn voorstellen wel hebben kunnen overbrengen, maar blijkbaar heeft hij dat niet gedaan. Wellicht gevoelde hij zich veiliger op Curaçao dan op Aruba, en dacht hij voorloopig niet terug te keeren. Intusschen sprak ook hij van Miranda's plan, om zich van Curaçao meester te maken.

---

[1]) In het afschrift bij het gouvernementsjournaal staat: 30,000 pesos.
[2]) Miranda.

Dit laatste was ook de mededeeling, die de commandeur van Aruba deed, in een brief, die den dag na de komst van Prince den gouverneur bereikte, waarin hij tevens vroeg, hoe hij zich tegenover Miranda gedragen moest.

En Changuion? . . . . hij ging denzelfden dag naar buiten, naar het tuintje van Lauffer, door diens gemachtigden tot zijn beschikking gesteld, tot herstel zijner „verzwakte gezondheid".

Ofschoon de fiskaal mr. P. B. van Starckenborgh met het bestuur in de fortres belast was, nam Changuion van alles kennis, en bleef hij buiten zijn journaal houden en de briefwisseling voeren. Wat hij Van den Broek antwoordde, is niet veel bijzonders: „het best zal zijn UE. naar den tijd te schikken, en voort te gaan op dezelve wijze, zooals gij uw gedrag tot dus verre hebt ingerigt, alles doende wat in uwe vermogen is, voor zoo verre zulks zonder laagheid geschieden kan, om onaangenaamheden en moeielijkheden voor te komen, en zoo veel mogelijk betaaling bedingende voor de beestiaalen en andere noodwendigheden die van UE gerequireerd worden, hiermede wenschende dat UE haast door Uwe gasten verlaaten zult worden" . . . . Van den Broek heeft er niet veel bij verloren, dat deze brief hem nooit bereikt heeft, omdat hij bij gebreke van vroegere scheepsgelegenheid eerst verzonden had kunnen worden, toen de laatste wensch van Changuion in vervulling was gegaan.

Kort na den brief van den commandeur kwam een nieuw verzoek van den Spaanschen gouverneur, om gemeenschappelijk tegen Miranda op te treden. Vasconzelos wendde zich daarmee ook rechtstreeks tot den raad van politie. Changuion vond het toen toch zaak, de bevoegde autoriteiten te raadplegen. De drie scheepsbevelhebbers Evertz, Van Nes en Sloterdijk hielden raad, maar achtten het plan onuitvoerbaar. De „Kenau Hasselaar" kon met alle aanwezige matrozen en mariniers niet gecompleteerd worden en in staat gebracht om dadelijk te ageeren; de „Suriname" zou met groote kosten wel kunnen uitzeilen, als daarop de beste matrozen en mariniers van het fregat en van de „Vliegende Visch" geplaatst werden, maar dan zou de „Kenau Hasselaar", als de nood aan den man kwam, niets kunnen uitrichten. Zoo kwam er ook ditmaal niets van. De raad van politie had de beslissing aan den gouverneur gelaten.

Reeds had Changuion op zijn buitenverblijf van den fiskaal bericht gekregen, dat Miranda Aruba verlaten had, toen denzelfden dag, 1 October, uitvoerig bericht van de gebeurtenissen op het eiland van den commandeur ontvangen werd. Nadat den 6den Augustus nog twee Engelsche schepen voor

anker geweest waren, was den 10den een tender van Miranda in de baai geland, die aan een der Engelsche schepen een pak brieven had doen afgeven. De kapitein van den tender was even aan den wal gegaan, en had aan den wachthebbenden ruiter een boek en een proclamatie, blijkbaar dezelfde lectuur als hiervóór vermeld, ter hand gesteld, waarna de tender vertrokken was. 14 Augustus kwam de generaal zelf met zijn korvet „Leander" onder Engelsche vlag, twee Engelsche fregatten, twee Engelsche brigantijnen en twee gearmeerde goletten. Aan de Zandpunt was alles ten anker gegaan, en vijf dagen later waren de troepen geland. Gedeeltelijk aan de Zandpunt gedeeltelijk aan de Paardenbaai hadden zij hun tenten opgeslagen; Miranda nam zijn intrek bij Jan Oduber, ontbood daar den commandeur en verklaarde dezen formeel, dat hij possessie van het eiland had genomen. Tot 25 September had Miranda het eiland bezet gehouden, en al dien tijd geleefd met zijn troepen van het geen op het eiland te krijgen was. Dat waren hoofdzakelijk de gouvernementscabrieten en hoornbeesten, waaronder de Engelschen ook al zoo huis gehouden hadden. Maar Miranda had beloofd te zullen betalen één patienje voor een geit en vierentwintig voor een koe. Het bleef bij beloften, zoodat bij Miranda's vertrek Van den Broek in het bezit was van de volgende verklaring:

1806

Generaal Miranda
Debet aan den Lande

voor 504 cabrieten à 1 $	$ 504
dito voor een koe à 24 $	„ 24
Samen	$ 528

Aruba den 24 September 1806
S. B. van den Broek,
commandeur provisioneel

Je certifie que ces Bestiaux ont été fournis pour la consommation des Troupes sous mon commandemt, par le commandant d'Aruba van den Brook; et que si les circonstances le permettent par la suite on les lui payera.

Fait à Aruba ut supra
Miranda.

De matrozen en soldaten aan de Zandpunt hadden één koe van de wed. Van der Biest en één van Joseph Franke doodgeschoten.

De troepen hadden nog al wat te lijden gehad van galkoorts. Voor de zieken was toen het staete-pakhuis tot hospitaal ingericht, en onder bedreiging met plundering was de commandeur gedwongen matten en matrassen, brandhout en watermeloenen voor de zieken te leveren. Twintig man waren er gestorven van de 350, die geland waren.

Den 10den September had Miranda V. d. Broek nog eens bij zich laten komen, en hem gevraagd, waarom er toch geen schepen van Curaçao kwamen. De commandeur antwoordde, dat hij veronderstelde, dat men voor een embargo bevreesd was, waarop de generaal was uitgevallen: „Your Governor is one Roog (rough?). Votre Gouverneur c'est un homme Mechand, il n'est pas hollandais, il n'est pas français, il n'est pas anglais, c'est un homme pour soi même, un homme Mechand'', waarop de commandeur geantwoord had: „mijn Gouverneur is een braaf man, en al de wereld erkend hem daar voor, en dat het ook bleek aan die gewigtige post die mijn Gouverneur bekleede''. Miranda begon dit onderhoud blijkbaar te vervelen, want hij gaf den commandeur zijn afscheid met de woorden: „gaat na Uwe huys en praat daar''.

Toen de rekening werd opgemaakt, wat Miranda's verblijf gekost had, kwam Oduber met een rekening van $ 473 voor huisvesting van den generaal, drie officieren en twee knechts enz., waarop maar $ 240 betaald was; Solognier had een dergelijke rekening van $ 458 [1]), en Van den Broeks wijnkelder was door de officieren van Miranda leeggedronken.

De gouverneur was zeer benieuwd, of Miranda ongenoegen met de Engelschen gehad had, zooals op Curaçao verteld was, maar de commandeur antwoordde, dat hij daarvan niets gemerkt had doch wel van een schipper gehoord had, dat de Engelschen vonden, dat Miranda te lang op Aruba bleef. Niemand van de inwoners had eenig blijk van verstandhouding met Miranda gegeven: de Indianen en ook de andere inwoners waren zoo bang als wezels geweest, en Oduber en Solognier waren tot hulpverleening gedwongen geworden. Niet geheel duidelijk is, dat Van den Broek al den overlast, dien hij had, weet aan de huizen aan de Paardenbaai; „als die kasteelen aan de paardenbaay niet stonden'', aldus schreef hij aan Changuion, „dan zoude volgens mijne gedagte Generaal Miranda geen possessie van het Eiland genomen hebben, en dan had zijn volk op de schepen moeten blijven''. Wat zijn dat dan voor huizen? vroeg de gouverneur, maar uit het antwoord, dat een opsomming van 32 huizen

[1]) Miranda's archief bevat „Account of Bt. Solagnier''.

(waaronder die van Oduber en Solognier) met de namen van bewoners en eigenaars was, wordt men niet wijzer.

Miranda was vertrokken met drie gewapende goletten meer dan hij bij zijn komst gehad had; men dacht, dat hij koers gezet had naar Barbados. De geruchten hielden aan — Palm van Bonaire briefde er den 31sten October een over, dat hij van een Engelsche brik van Jamaica opgevangen had — dat Miranda een expeditie tegen Curaçao in den zin hebben zou.

Baralt, een der Venezolaansche geschiedschrijvers, verhaalt, dat op Aruba eerst een expeditie tegen Rio Hacha in de bedoeling van Miranda heeft gelegen, [1]) maar dat hij, daar de Engelschen hem in den steek lieten, naar Trinidad is moeten gaan. Ds. Bosch, die het doet voorkomen, alsof de aanval op Coro van Aruba uit is ondernomen, zegt, dat Miranda van Aruba is vertrokken naar Margarita, ,,het *rendez-vous* der Columbiaansche omwenteling". Hoe het zij — al heel spoedig was Miranda weer in Engeland. In het *Boletin de la Academia Nacional de la Historia* te Caracas, in dit voorjaar verschenen (no. 49 Jan.-Mrt.) is een artikel opgenomen *Proyecto Ingles contra Tierra firme*, ontleend aan gegevens in de archieven van het Engelsche ministerie van Oorlog. Daaruit blijkt, dat Miranda ginds succes had. Niemand minder dan de latere Lord Wellington was bereid, hem de behulpzame hand te bieden. Curaçao, sedert 1 Januari 1807 in Engelsche handen, zou de basis zijn van verdere ondernemingen tegen de vaste kust.

Wie zich wil bezig houden met de nog ongeschreven geschiedenis van Curaçao in de jaren 1807—1816 zal waarschijnlijk ervaren, hoe nauw deze verbonden is met die der bevrijding van de Zuid-Amerikaansche koloniën van het Spaansche juk.

Amsterdam, 1 November 1930.

---

[1]) In Miranda's archief ligt een „sketch of the Town of Rio de la Hacha".